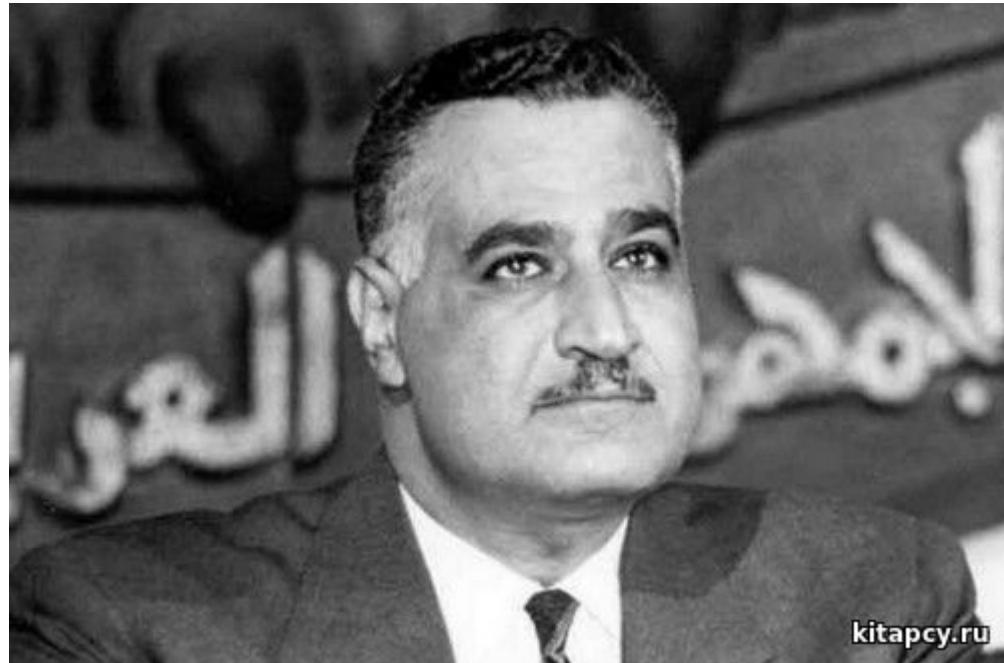

Bardygyny syzdyran ýitgi: Abdynasyr

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Bardygyny syzdyran ýitgi: Abdynasyr BARDYGYN SYZDYRAN ÝITGI:
ABDYNASYR

1948-nji ýylyň Nekbe ýarasы Abdynasyryň kalbynda hiç bitmejek ýara bolsa, 1967-nji ýylyň ýeňlişiniň ýarasы dömüp bilmän ýatan iriňli çybandy.

Müsüriň öñki prezidenti Jemal Abdynasyr.

Jemal Abdynasyryň 1970-nji ýylyň 28-nji sentýabrynda duşenbe günü aradan çykandygynyň üstünden 53 ýyl geçdi.

Şol günüň iň möhüm global wakalaryň senenamasynدا aýratyn ýer tutýandygy äşgär. Waka ýöne bir ýolbaşçynyň ölümü bilen baglanyşykly däldi.

Ol Arap dünýäsiniň içinde we daşynda aşakky gatlakdanam, ýokarky gatlakdanam juda köp adamyň garşysyna giden lideridi. Şeýle bolanlygyndan bolsa gerek, Abdynasyryň pozisiýasyna we ýöreden syýasatyna baha berilende we şol bir görnüşde prezident hem-de şahsyyet hökmünde özi hakdaky garaýylarda sindizem çapraz pikirler dowam edýär.

Munuň bilen birlikde onuň garşydaşlary we tarapdarlary şu meselelerde umuman alanda bir pikirde ylalaşýarlar:

Abdynasyr ýöne-möne adam däl. Ilki bilen ol Müsürde görlüp-eşdilmedik döwlet dolandyryş modelini kemala getirdi.

Birnäçe sepgitde çaltlyk bilen populýarlaşyp Arap dünýäsini ýaňlandyrypdy, şol ýerdejem yslam dünýäsine we has soňra üçünji dünýä bilen umuman alanda ösüp barýan ýurtlara at-owazasy ýáýrapdy.

Ahyrsoňunda-da halkara arenasynda tanalýan adama öwrüldi. Şonuň üçin resmi taýdan 1956-njy ýylyň 24-nji iýunyndan başlap, aradan çykan gününe çenli Müsüri on dört ýyllap dolandyran prezident Abdynasyr dünýä derejesindäki ylmy-barlag merkezlerinde öwrenilýän şahsyýete öwrüldi.

Şol döwürde Abdynasyryň orunbasary bolup işlän Muhammet Enwer Sedat onuň ölüm habaryny beren badyna, Müsürde we Arap ýurtlarynyň birnäçe oba-şäherlerinde adamlar kowçum-kowçum bolup, Abdynasyryň ölümünüň yzyndan näme boljakdygyny we bu boýunça geljek seslenmeleri sypdyrman bilmek üçin gulaklaryny radiolara we gözlerini teleýaýlymlara dikipdiler.

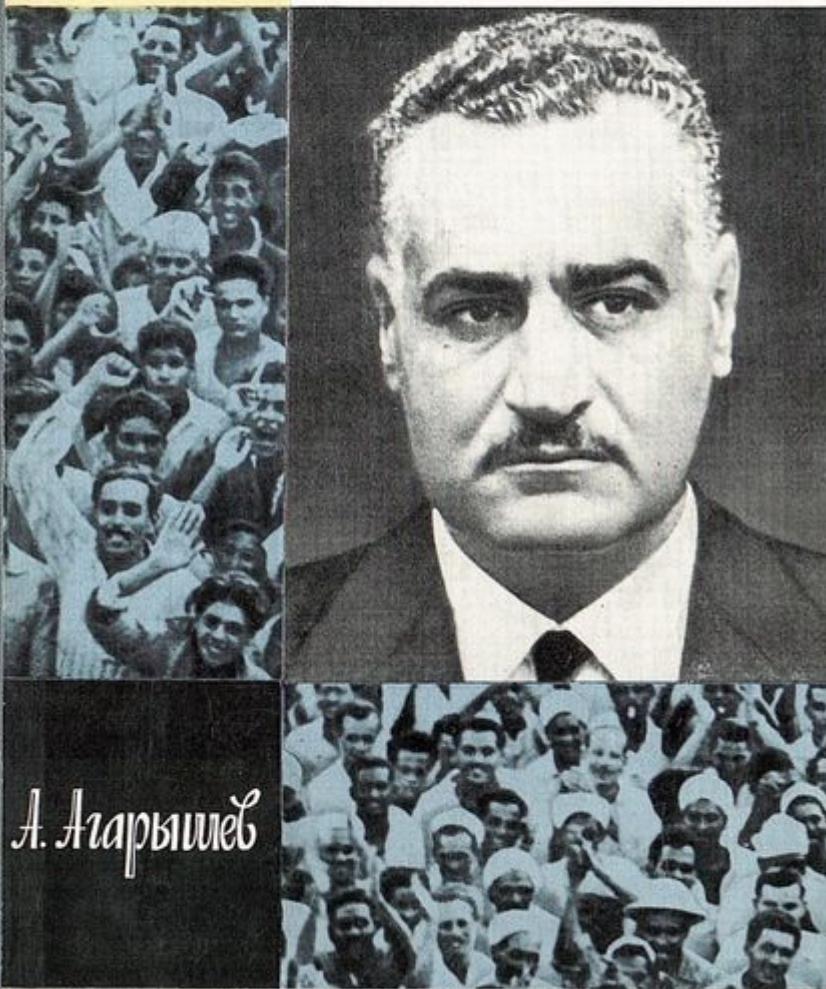
Şol adamlar ýaly Bingazidäki «El-Hakika» neşirýat we çaphana gullugynyň işgärleri-de edaranyň howlusunda üýşüpdi.

Şol wagt içlerinden biri gahar-gazap bilen maňa gygyryp: «Ony öldüren siz!» diýdi.

Nämäni göz öňüne tutup şeýle diýyändigine düşündim. İşdeşimiň özi şol wagt redaksiýada işleyärdi, soňabaka ol mediýada ýokary derejeli pozisiýalarda dürli jogapkärçilikli wezipelerde işledi, onuň tutarygyny tapdym.

Abdynasyryň şol döwür iordan goşuny bilen palestinaly toparlaryň arasynda dörän ganly çaknyşygy soňlandırmak üçin jemlenişen Arap ýygnanyşygynyň yzysüre Kairden iň soňky bolup çykan Kuweýtiň emiri Şeýh Sabah es-Salim es-Sabahy ugratmak dabarasyny dynyp-dynmanka ýüregagyrısynyň tutandygy mälimdi.

НАСЕР

kitapsey.ru

Duýguçyllyk bilen garalanda, Abdynasyryň ölüminiň arasyna düşen wagt bilen şol döwür iordan tragedigasyny soñlandyrmak üçin görkezen çäksiz tagallasynyň baglanyşdyrylmagyna düşünip bolsa-da, logiki taýdan seredilende beýle baglanyşyk bilen ylalaşmak mümkün däl.

Gürrüni gidýän kärdeşim soñ meniň bilen şu boýunça bir pikire geldi. Şol bir wagtyň özünde ofiser bolup 1948-nji ýylyň ursuna gatnaşanyndan bări Abdynasyryň ruhunda palestin ýarasynyň syzlap ýörəndigi babatda-da pikirdeş bolduk.

Abdynasyryň öz gözleriniň we beýleki müsürlı hem-de arap ýurtlarynyň harby gullukçylaryň gözleriniň alnynda bir Arap

ýurdunyň elden gitmeginiň tragediýasyny başdan geçirýärdi. Palestin meßelesiniň Müsüriň Arap dünýäsi boýunça ýöredýän syýasy ugurlarynyň we halkara pozisiýalarynyň düýpli halkalaryndan biri hökmünde nähili şekillenendigine soñ düşünlidi.

Bu ýagdaý Suweýş kanaly konflikti bilen başlan we Jemal Abdynasyryň Müsüri Günbataryň täsirine boýun egdirmesynanyşyklaryna jogap hökmünde kanaly millileşdirmek (döwlet eýeçiligine geçirmek) karary bilen tizleşipdi.

Yzyndan 1956-njy ýylда Suweýş urşy turdy. 1967-nji ýyla gelinende bu çaknyşyk 5-nji ýylyň iýun urşy bilen ýetjek derejesine ýetdi we Arap dünýäsiniň ymykly ýeñilmegi bilen gutaryp, Müsüriň, Siriýanyň, Iordaniýanyň ýerleriniň ep-esli böleginiň basylyp alynmagyna getirdi.

1948-nji ýylyň Nekbe ýarasy Abdynasyryň kalbynda hiç bitmejek ýara bolsa, 1967-nji ýylyň ýeñlişiniň ýarasy dömüp bilmän ýatan iriňli çybandy. Bu ýara dura-barabitaşenem bolsa, onuň goluny-ganatyny döwmek bilen çäklenmedi, şol bir wagtyň özünde lider hökmünde at-abraýyny-da zaýalady.

Jemal Abdynasyr 53 ýyl öñ aramyzdan göçüp gidenem bolsa, özünü görmezäň, eşitmezäň we belki-de, ýeterlik bilmezäň nesilleriň arasynda-da oñyn ýa-da bioñyn ýagdaýda bardygyny hemise szurdy durdy.

Bekir UWEÝDA.

Ýekşenbe, 01.10.2023 ý. Publisistika